

4. Михалевич С. Проблеми обліку транспортно-заготівельних витрат та шляхи їх вирішення // Бухгалтерський облік і аудит. – 2007. – № 9. – 18 с.
5. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджений наказом МФУ від 30.11.99 № 291. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
6. Сльозко Т. Методи обліку витрат «стандарткост» і нормативний. // Бухгалтерський облік і аудит. – 2007. – № 7. – 3 с.
7. П(с)БО 10 «Дебіторська заборгованість», затверджено наказом МФУ від 29.11.99. – К.: Алерта, 2011. – 272 с.
8. П(с)БО 15 «Дохід», затверджено наказом МФУ від 29.11.99. – К.: Алерта, 2011. – 272 с.

УДК: 336.98.242

Лагодієнко Н.В., Ковальчик В.М.

ОБЛІК І КОНТРОЛЬ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ НА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Постанова проблеми. Позитивний фінансовий результат – прибуток – є тією метою, заради якої працює або повинно працювати підприємство. У величині фінансових результатів безпосередньо віддзеркалюються всі аспекти діяльності господарюючого суб'єкта: технологія і організація виробництва, система внутрішнього та зовнішнього управління, особливості діяльності, які визначають якість та обсяг виготовленого продукту, рівень собівартості, стан продуктивності праці. Сукупність цих факторів визначають ефективність виробництва і перетворюють прибуток на основну рушійну силу ринкового механізму господарювання та основне джерело економічного і соціального розвитку підприємства та держави в цілому.

Прибуток, займаючи центральне місце в ринковій економіці, є стимулом для суб'єктів господарювання якомога ефективніше використовувати наявні трудові, матеріальні та фінансові ресурси.

Контрольні ревізії вивчають об'єкти діяльності, які отримують доходи від операційної, інвестиційної і фінансової діяльності та надзвичайні доходи. Такими є: доходи від реалізації, надзвичайні доходи, фінансові результати, інші операційні доходи, доходи від участі в капіталі, інші доходи.

Тому облік та контроль такої категорії як прибуток – є важливим етапом в становленні економічної ситуації як підприємства, так і держави в цілому.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значний внесок у розвиток теорії бухгалтерського обліку, зокрема дослідження питань обліку доходів і фінансових результатів діяльності, зробили українські вчені: О.С. Бородкін, Ф.Ф. Бутинець, Б.І. Валуєв, А.М. Герасимович, З.В. Гуцайлюк, М.Я. Дем'яненко, Г.Г. Кірейцев, М.М. Коцупатрий, М.В. Кужельний, В.Г. Лінник, В.Б. Моссаковський, Ю.І. Осадчий, П.Т. Саблук, В.В. Сопко, Л.К. Сук, М.Г. Чумаченко, Л.С. Шатківська, В.П. Ярмоленко та інші.

Серед видатних зарубіжних вчених, що здійснили вагомий внесок у висвітлення питань формування та визначення фінансових результатів в бухгалтерському обліку на різних історичних етапах та контролю фінансових результатів слід назвати: італійських представників Дж. Дзаппу, В. Котрулі, Л. Пачолі, А. Піетро, Л. Флорі; французьких вчених – Б.Ф. Баррема, Л. Батардона, В. Бланшара, П. Гарньє, Ж.Ж. Рішара, Л. Сея, Ж.

Фурастьє; німецьких вчених – Й. Бетге, Т. Вельтона, Ф. Гертца, В. Зомбарта, Е. Купера, В. Рігера, Е. Шмаленбаха.

Однак ринкові умови, постійні зміни в економічній ситуації та недостатня розробленість теоретичних і практичних аспектів потребують подальших досліджень у цій сфері.

Формулювання цілей статті. Проаналізувати систему обліку фінансових результатів та їх контролю. А також, метою роботи є розробка теоретичних засад та надання практичних рекомендацій щодо вдосконалення діючого порядку обліку та контролю фінансових результатів діяльності підприємств.

Відповідно до поставленої мети у статті визначені такі завдання, спрямовані на її досягнення:

- дослідити та узагальнити існуючі визначення сутності прибутку (збитку) як економічної категорії та її застосування в обліковому процесі на сучасному етапі розвитку ринкових відносин;
- обґрунтувати пропозиції з удосконалення обліку доходів і витрат;
- визначити напрями вдосконалення контролю фінансових результатів.

Виклад основного матеріалу досліджень. Поняття прибутку в економічній системі існує у зв'язку з наявністю товарно-грошових відносин, появою і розвитком інституту власності, особливо приватної.

Перші визначення прибутку збігалися зі значенням валового доходу, який за індивідуалістичною системою розподілу поділявся на три категорії: доходи від капіталу, землі та доходи від праці. Вважалось, що кожен із видів доходів є обов'язковою винагородою для одержувача за надані ним послуги у народному господарстві. Розглянемо визначення терміну фінансові результати різними науковцями у наступній таблиці.

Таблиця 1

Трактування терміну «фінансові результати» різними науковцями

Автор	Трактування
Бутинець Ф. Ф. [1]	Співставлення доходів та витрат підприємства відображених у звіті. Прибуток або збиток організації
Загородній А. Г., Вознюк Г. Л. [2]	Різниця між доходами та витратами підприємства чи його окремого підрозділу за певний час. Приріст чи зменшення вартості власного капіталу підприємства внаслідок діяльності у звітному періоді
Лондар С. Л., Тимошенко О. В. [4]	Приріст (чи зменшення) вартості власного капіталу підприємства, що утворюється в процесі його підприємницької діяльності за звітний період
Мочерний А. Д. [5]	Грошова форма підсумків господарської діяльності організації або її підрозділів, виражена в прибутках або збитках
Опарін В. М. [6]	Зіставлення регламентованих податковим законодавством доходів і витрат. Перевищення доходів над витратами становить прибуток, зворотнє явище характеризує збиток
Пушкар М. С. [7]	Прибуток або збиток, отриманий в результаті господарської діяльності
Скасюк Р. В. [8]	Якісний та кількісний показник результативності господарської діяльності підприємства
Ткаченко Н. М. [9]	Доходи діяльності підприємства за вирахуванням витрат діяльності

Худолій Л. М. [11]	Зіставлення доходів і витрат, регламентованих податковим законодавством
Чебанова М. С., Василенко С. С. [12]	Прибуток або збиток, одержаний від діяльності підприємства

Отже, погоджуємось з тим, що фінансовий результат визначається шляхом співставлення доходів і витрат діяльності підприємства, це може бути прибуток або збиток, що, у свою чергу, приводить до зростання (прибуток) або зменшення (збиток) власного капіталу. І саме отриманий фінансовий результат характеризує якість діяльності підприємства.

Тому пропонуємо таке визначення фінансового результату, а саме – це якісний показник діяльності підприємства, який визначається як різниця між доходами та витратами і призводить до зростання (прибуток) або зменшення (збиток) власного капіталу.

Завдання бухгалтерського обліку фінансових результатів полягає у визначенні кількісних і якісних параметрів фінансового результату: прибуток чи збиток; формування даних щодо фінансових результатів для потреб складання фінансової звітності й податкових декларацій; інформаційне забезпечення порядку розподілу прибутку та здійснення операцій щодо розрахунків за сумами належних до бюджету податків та обов'язкових платежів, з акціонерами та засновниками за нарахованими їм дивідендами, формування резервів власного капіталу тощо.

Документами, в яких фіксують облік фінансових результатів, є довідки або розрахунки бухгалтерії, які здійснюють в довільних формах. Необхідним є розробка типової для сільськогосподарських підприємств форми бухгалтерської довідки - розрахунку, яка надасть аналітичності та наочності розрахунку та забезпечить відсутність помилок при віднесенні тих чи інших витрат та доходів. Таку форму розрахунку можна також використовувати для своєрідного контролю формування та обліку фінансових результатів та складання форми №2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» [9].

Документ має заповнюватися за даними реєстрів синтетичного обліку та оборотно-сальдових відомостей по рахункам доходів і витрат, які використовуються на підприємстві.

У звіті про фінансові результати не дозволяється згортання доходів і витрат. Доходи і витрати від звичайної діяльності відображаються розгорнуто, за окремими рядками.

У бухгалтерській довідці-розрахунку визначається фінансовий результат за даними рахунка 79 «Фінансові результати», отриманий прибуток в обліку (як кредитове сальдо за рахунком 79) відображають бухгалтерським записом Дебет рахунка 79 «Фінансові результати» — Кредит субрахунку 441 «Прибуток нерозподілений».

Для відображення фінансового результату — прибутку — за видами діяльності в господарствах використовують субрахунки до рахунка 79 «Фінансові результати» за видами діяльності, що знаходиться відображення в оборотно-сальдовій відомості та формі фінансової звітності № 2 «Звіт про фінансові результати».

Прибуток сільськогосподарських підприємств можна класифікувати за наступними ознаками: за видами діяльності (від основної діяльності; від іншої операційної діяльності; від фінансової діяльності; від надзвичайних подій); за характером використання (розподілений, нерозподілений); за напрямками використання (на формування капіталу та інші цілі).

Розглянемо кореспонденції щодо використання рахунків фінансових результатів та видів діяльності підприємств:

Результат операційної діяльності:

Д-т 79, К-т 90, 92, 93, 94, 981;

Д-т 70, 71 К-т 791.

Результат фінансової діяльності:

Д-т 792 К-т 95, 96;

Д-т 72, 73 К-т 792.

Результат іншої діяльності:

Д-т 793 К-т 97;

Д-т 74 К-т 793.

Результат надзвичайних подій:

Д-т 794 К-т 99;

Д-т 75 К-т 794.

Чистий прибуток визначається на рахунку 79 після нарахування податку на прибуток.

Нараховано податок на прибуток: Д-т 981, К-т 641. Податок на прибуток списано на фінансові результати: Д-т 791, К-т 981. У кінці звітної періоду сальдо рахунку 79 списується на рахунок 44 "Нерозподілені прибутки (непокриті збитки)": Прибуток – Д-т 79, К-т 441; Збиток – Д-т 442, К-т 79 [1,12].

У бухгалтерському обліку і фінансовій звітності важливим є правильне визначення фінансових результатів за видами діяльності. На сьогодні проблемним залишається питання щодо узгодженості класифікації видів діяльності та субрахунків бухгалтерського обліку, на яких формуються і визначаються фінансові результати.

Розуміння сутності та вдосконалення облікового відображення фінансових результатів діяльності підприємств та прийняття ефективних управлінських рішень щодо подальшого їх розвитку – головна передумова підвищення ефективності діяльності підприємств.

Основною проблемою обліку доходів підприємств є проблема повноти та своєчасності їх відображення у системі обліку. На даний момент рівень не відображення доходів в країні коливається від 30 до 70%.

В сучасних економічних умовах вітчизняні підприємства відображають витрати більш повно та об'єктивно, ніж доходи, що пов'язано з особливостями їх контролю. З доходів підприємства можливе заниження суми виручки від реалізації продукції (робіт, послуг), і, як результат – зниження бази оподаткування підприємств податком на додану вартість.

Також, підприємства часто стикаються з тим, що для обліку доходів присутня незначна нормативна база, що спричиняє певні труднощі в відображенні їх в звітності. Багато фахівців і науковців присвячують свої праці такій проблемі, як проблема створення єдиної інформаційної загальнодержавної бази норм і нормативів для обліку та контролю за доходами підприємства.

Контроль — одна з основних функцій [системи управління](#). Контроль здійснюється на основі [спостереження](#) за поведінкою керованої [системи](#) з метою забезпечення оптимального її функціонування ([вимірювання](#) досягнутих результатів і співвіднесення їх із очікуваними результатами). На основі даних контролю здійснюється адаптація системи, тобто прийняття оптимальних управлінських рішень [10].

Значення фінансового контролю полягає в тому, що при його здійсненні перевіряються:

- дотримання встановленого правопорядку в процесі фінансової діяльності органами державної влади та місцевого самоврядування, підприємствами, установами, організаціями, громадянами;

- економічна обґрунованість та ефективність здійснення дій, відповідність їх завданням держави та місцевих (адміністративно-територіальних) утворень.

Таким чином, фінансовий контроль слугує важливим способом забезпечення законності та доцільності здійснюваної фінансової діяльності.

Є три основні види контролю: попередній, поточним і заключним. За формою здійснення всі ці види контролю схожі, оскільки мають одну і ту ж мету: сприяти тому, щоб фактично отримуються були як можна ближче до необхідних. Розрізняються вони тільки часом здійснення.

- Попередній контроль — реалізація (не створення, а саме реалізація) певних правил, процедур і ліній поведінки;
- Поточний контроль — здійснюється безпосередньо в ході проведення робіт; він базується на вимірюванні фактичних результатів, отриманих після проведення роботи, спрямованої на досягнення бажаних цілей;
- Заключний контроль — підсумковий контроль, здійснюється після проведення усіх робіт; дає керівництву організації інформацію, необхідну для планування у випадку, якщо аналогічні роботи передбачається проводити в майбутньому і сприяє мотивації (досягнення певного рівня результативності) [10].

В умовах ринкової економіки, змінилися підходи та принципи щодо методів організації та здійснення фінансового контролю. Контроль має економічне та виховне значення. Важливо, щоб у кожному негативному випадку виключалась можливість повторень помилок та порушень у майбутньому.

Організація і здійснення контролю – це повний циклічний процес, замкнена система послідовних змін стадій контролю, що відбувається в установленому порядку. У зв'язку з цим контроль, як основна функція управління дозволяє забезпечити підприємству досягнення своїх цілей, вивчити та виявити фактичний стан справ у різних сферах та напрямках господарського життя, об'єктивно відобразити дійсність, перевірити виконання прийнятих рішень, спів ставити діяльність підприємства та посадових осіб інтересами власника, держави та суспільства в цілому.

Контроль за формуванням фінансових результатів повинен забезпечувати постійний моніторинг зміни чинників, які впливають на їх величину. Він не може здійснюватися окремо від загальної системи контролю, оскільки формування фінансових результатів підприємства починається не з реалізації продукції, а набагато раніше, з початку підготовки до виробництва.

Висновки. Ефективність діяльності підприємства виражається у фінансових результатах діяльності господарюючих суб'єктів. Їх контроль – є основною функцією, так як дає можливість розглядати фінансові результати на трьох етапах обліку.

Отже, дослідження показали, що фінансовий результат є досить складною та багатогранною категорією. Для інформативності обліку фінансових результатів діяльності підприємства необхідно запровадити типові форми бухгалтерської довідки-розрахунку, яка надасть аналітичності та наочності розрахунку фінансових результатів, забезпечить формування інформації за показниками в системі рахунків бухгалтерського обліку.

Анотація

В статті розглянуто облік прибутку і важливість контролю на підприємствах. А також, досліджені питання удосконалення обліку фінансових результатів на підприємствах.

Аннотация

В статье рассмотрены учет прибыли и важность контроля на предприятиях. А также, исследованы вопросы совершенствования учета финансовых результатов на предприятиях.

Summary

The article describes the accounting profit and the importance of control in the workplace. Also are researched questions of improving of financial results in enterprises.

Список використаної літератури:

1. Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський фінансовий облік: підручник / Ф. Ф. Бутинець. – Житомир : Рута, 2001. – 672 с.
2. Загородній А. Г. Фінансово-економічний словник : навчальний посібник [Текст] / А. Г. Загородній, Г. Л. Вознюк. – Київ : Знання, 2010. – 1072 с.
3. Лишиленко О. Напрями вдосконалення обліку та аудиту фінансових результатів / О. Лишиленко // Бухгалтерський облік і аудит. — 2005. — № 6. — С. 16–23.
4. Лондар С. Л. Фінанси : навчальний посібник для ВНЗ / С. Л. Лондар, О. В. Тимошенко. – Вінниця : Нова Книга, 2009. – 384 с.
5. Мочерний С. В. Основы экономической теории : учебник / С. В. Мочерний, В. К. Симоненко, В. В. Секретарюк, А. А. Устенко. – К. : Общество «Знання», КОО, 2000. – 607 с.
6. Опарін В. М. Фінанси: загальна теорія / В. М. Опарін. – КНЕУ, 2000. – 357 с.
7. Пушкар М. С. Фінансовий облік : підручник / М. С. Пушкар. – Тернопіль : Карт-бланш, 2002. – 628 с.
8. Скасюк Р. В. Сутність і значення фінансових результатів в системі розвитку господарської діяльності промислових підприємств [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/portal1/natural/npkntu_e
9. Ткаченко Н. М. Бухгалтерський фінансовий облік, оподаткування і звітність : Підручник. / Н.М. Ткаченко 5-те вид. допов. і перероб. – К. : Алерта, 2011. – 976 с.
10. Усач Б.Ф. Контроль і ревізія / Б.Ф. Усач; Підручник. – 7-мевид., перероб. і доп. – К.: Знання-Прес, 2008. – С. 263.
11. Худолій Л. М. Теорія фінансів : навчально-методичний посібник / Л. М. Худолій. – К. : Вид-во Європ. ун-ту, 2003. – 167 с.
12. Чебанова М. С. Бухгалтерський облік : навчальний посібник / М. С. Чебанова, С. С. Василенко. – Київ : Академія, 2002. – 671 с.

УДК: 330.4:338.4

Домаскіна М.А.

ЗАСТОСУВАННЯ ЕКОНОМІКО-МАТЕМАТИЧНОГО МОДЕЛЮВАННЯ ДЛЯ ПЛАНУВАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ВИРОБНИЦТВА

Постановка завдання. Понад два десятиліття продовжується реформування аграрного сектору України. Розвиток реформ сприяв утворенню нових організаційно-правових форм аграрних підприємств, на радикальні зміни в організації сільськогосподарського виробництва. Однак, нині ми можемо спостерігати глибокий кризовий стан сільського господарства.

Досить часто керівники господарств надають перевагу стихійному розвитку ринку, нехтуючи його плановою складовою. Проте, зміни, що відбуваються в аграрному секторі потребують врахування при плануванні перспективного розвитку всього агропромислового комплексу. І тому суттєво підвищується роль економіко-математичного моделювання різних процесів даного сектору економіки.

Аналіз останніх публікацій і досліджень. Основоположниками теорії і практики економіко-математичного моделювання можна вважати В.А. Кардаша, М.Є. Браславця, Дж.Данцига, Л.В. Канторовича, Р.Г. Кравченко, Е.Н. Крилатих, А.П. Курносова, І.Г. Попова та ін. Серед сучасних вчених хотілося б відмітити роботи А.М. Гатауліна,